

процесу, основними цілями якого залишаються якісна професійна підготовка, формування гармонійно розвиненої особистості з урахуванням індивідуально-особистісних здібностей і властивостей, особистісно-орієнтоване навчання спроможне забезпечити природне прагнення особистості до самоактуалізації, самореалізації.

Разом із тим, зазначимо, що педагоги не завжди раціонально використовують дидактичний потенціал особистісно-орієнтованої технології навчання, беручи до уваги лише формальну її складову. На відміну від традиційного, особистісно-орієнтоване навчання опирається не лише на пізнання історичних фактів та подій, а й на розкриття причинно-наслідкових зв'язків. Відтак правильне формулювання навчальної проблеми – одне із головних завдань, від якого залежить успіх та результативність навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. Москва: Народное образование. 1998. 256 с.
2. Ільченко А. М. Особистісно орієнтована технологія навчання в процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін у ВНЗ. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/553/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%86%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%D0%9C..pdf>
3. Кузьменко Н. Особистісно орієнтований підхід в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2016. № 4. URL: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/comptech/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Vnadped_2016_4_11%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/comptech/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Vnadped_2016_4_11%20(1).pdf)
4. Яценко С. Л. Сутнісні аспекти особистісно орієнтованої освіти. *Проблеми освіти*. 2015. № 85С. 116122.
5. Перспективні освітні технології: Науково-методичний посібник / за ред. Г. С. Сизоненка. Київ: Гопак, 2000. 560 с.

УДК 373.5.016:94(100):7]:004

Грінченко Віктор,
канд. іст. наук, доцент,
ЦДПУ ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ ПРИ ВИВЧЕННІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ТА РЕНЕСАНСНОЇ КУЛЬТУРИ У ШКІЛЬНИХ КУРСАХ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ» ТА «МИСТЕЦТВО»

У статті розглядаються методичні аспекти використання інфографіки при вивченні середньовічної та ренесансної культури у шкільних курсах «Всесвітня історія» і «Мистецтво». Подані авторські приклади інфографіки з окресленої тематики, створені за допомогою онлайн-конструктора Canva.

Ключові слова: навчальний процес, інфографіка, середньовічна культура, ренесансна культура, шкільний курс «Всесвітня історія», шкільний інтегрований курс «Мистецтво».

Grinchenko V. G. The use of infographics in the study of medieval and Renaissance culture in school courses "World History" and "Art".

The article deals with the methodological aspects of using information graphics in the study of medieval and Renaissance culture in school courses "World History" and "Art". The author's examples of infographics on the outlined subject, created with the help of the online designer Canva, are given.

Key words: educational process, infographics, medieval culture, renaissance culture, school course "World History", school integrated course "Art".

Вагоме місце у формуванні ключових компетентностей учнів займають візуальні засоби навчання, використання яких дає можливість отримати більш повні уявлення про предмет вивчення. Одним із сучасних засобів навчання є освітня інфографіка. Інтерес до неї зумовлений насамперед особливостями людського сприйняття: будь-яку інформацію людина прагне сприймати саме візуально [1, с. 24]. І обробляє вона інформацію візуально на 90% швидше, ніж опановувала б цей самий текст, наприклад, читаючи його [5, с. 82].

Загальним та певним локальним питанням застосування інформаційної графіки в деяких шкільних курсах вже присвячено ряд публікацій. Серед них, зокрема, статті Г. Брюханової [1], С. Драновської [6], Ж. Клименко [8], В. Ободовської [11], В. Грінченка [4] та ін. Їхній зміст і обсяг дає підстави для продовження розгляду окремих методичних аспектів використання освітньої інфографіки, зокрема таких, що стосуються історико-культурної тематики.

У своїй статті ми хотіли б заторкнути можливість її застосування при вивченні середньовічної та ренесансної культури у двох шкільних курсах: «Всесвітня історія» (7 кл.) і «Мистецтво» (8 кл.). Обираючи цю проблематику, намагалися враховувати близькість змістового контексту при вивченні деяких тем у цих шкільних дисциплінах і відповідні міжпредметні зв'язки. Зважаючи на методичний аспект статті та її обмежені

рамки, ми не вносили у список використаних джерел і літератури ті численні матеріали, які залучались для змістовного наповнення створеної нами інфографіки.

Можна запропонувати учням для опрацювання готову інфографіку, яка подається в підручниках чи інтернет-ресурсах, а також спеціально розроблену вчителем до конкретного уроку. Також слід заохочувати школярів до створення власних зразків інфографіки. Всі можливості для цього є, оскільки в інтернеті наявні відповідні сервіси. Зокрема, одним із них є графічний онлайн редактор Canva, з допомогою якого нами створені всі запропоновані у цій публікації приклади інфографіки. До речі, його користувачам в процесі роботи досить часто пропонуються різні цитати про творчість і дизайн. Одна з них уявляється нам особливо доцільною. За висловом американського графічного дизайнера і педагога Александра Айслі, хороший дизайн викликає бажання знати більше. Отже якісна інфографіка створює додаткову мотивацію для навчання, і це ще один вагомий аргумент щодо доцільності її застосування.

Характеризуючи детальніше обрану для розгляду тематику, зазначимо, що підґрунтям та орієнтиром для вчителя у створенні інфографіки, присвяченої особливостям і визначним здобуткам середньовічної та ренесансної культури, можуть слугувати вимоги навчальних програм, зміст відповідних параграфів у підручниках, запитання і завдання, подані в них та ін.

Основною метою застосування інфографіки в освіті є ефективне подання інформації, що підлягає засвоєнню. При цьому досить часто інфографіка слугує доповненням до текстової інформації, яка охоплює матеріал в повному обсязі і містить необхідні пояснення [6, с. 5]. Поряд з цим, інфографіка сама може бути змістовно повноцінним навчальним матеріалом.

Зокрема, таким підходом ми керувалися, створюючи в якості прикладу інфографіку «Особливості візантійського іконографічного канону» (рис. 1). Початкові відомості щодо цього можемо побачити вже у деяких підручниках всесвітньої історії, зокрема, у Н. М. Сорочинської і О. О. Гісем [14, с. 24]. Значно ґрунтовніше уявлення про нього формується у школярів вже у 8 класі при вивченні візантійської художньої культури в рамках інтегрованого курсу «Мистецтво», і йому приділяється більша чи менша увага практично всіма авторами відповідних підручників [2, с. 34, 40; 9, с. 57; 10, с. 39 та ін.]. Саме для восьмикласників, на нашу думку, була б доцільною подібна інфографіка.

На можливі критичні зауваження, що вона дещо перевантажена текстом, зазначимо, що до цього нас спонукала специфіка досить непростого питання і намагання знайти оптимальне поєднання пояснень та ілюстрацій. Але розуміємо, що є до чого прагнути. В сучасних публікаціях можемо прочитати, що кращі приклади інфографіки підтримують однаковий баланс між текстом та візуальними елементами [7, с. 51].

Всі інші представлені у статті приклади інформаційної графіки вже не містять такого значного обсягу текстової інформації, але й специфіка їхня дещо інша. Вони або слугують вихідним матеріалом для подальших пояснень вчителя чи для подальшої самостійної роботи школярів, або ж розроблені як варіанти можливих учнівських завдань, чи в якості зразків інфографіки, яка може бути створена самими учнями.

Навчальною програмою з всесвітньої історії рекомендується учням підготувати ілюстровану уявну екскурсію «Середньовічні замки та собори: візитна картка туристичної Європи». Такі завдання з деякими відмінностями у формулюваннях зустрічаємо також в деяких підручниках всесвітньої історії. Зокрема, учням пропонується підготувати відповідну презентацію чи буклет [12, с. 129; 15, с. 130]. В останньому із запропонованих варіантів очікуваний результат може, на нашу думку, мати приблизно такий вигляд (рис. 2).

У підручнику всесвітньої історії Н. М. Сорочинської і О. О. Гісем фігурує малюнок із зображенням романського храму в розрізі з підписаними основними його конструктивними елементами [14, с. 128]. У підручнику всесвітньої історії О. І. Пометун і Ю. Б. Малієнко учням пропонується на основі вміщеного у ньому тексту, відповідних ілюстрацій та ще короткого словника архітектурних термінів описати особливості готичного собору [13, с. 133, 135; 136]. В цьому плані могли б, на нашу думку, бути доречними також і візуальні матеріали з конструктивними елементами готичного храму, які завчасно може підготувати вчитель, або хтось із учнів. Як один із варіантів таких матеріалів пропонуємо інфографіку «Архітектурні елементи готичного храму» (на прикладі Ам'єнського собору) (рис. 3).

При вивченні європейської культури Середньовіччя в обох шкільних курсах згадується мистецтво вітражу. Так в підручнику історії Н. Г. Подалаяк, І. В. Лукач, Т. В. Ладиченко констатується, що одним із найкрасивіших у Європі вважається готичний собор у Шартрі з його вітражами. Наголошено, що для середньовічних людей, які часто не вміли читати, мистецтво (в тому числі вітражу) мало особливе значення, а однією з його основних тем були біблійні сюжети [14, с. 128]. В підручнику І. Я. Шупака, О. В. Бурлаки, І. В. Піскарської учням ставиться питання, чому вітражі Шартрського собору називають «скляною Біблією» [15, с. 129]. В підручнику Л. М. Масол з курсу «Мистецтво» учням пропонується описати тематику середньовічних вітражів і особливості їхнього «прочитування» [10, с. 63].

Виходячи із зазначеного, пропонуємо своє бачення одного із можливих завдань для учнів, розробленого з використанням інфографіки. Серед ресурсів Вікіпедії, які присвячені Шартському собору, ми відібрали 24 малюнки із сюжетами одного з вітражів (про життя Ісуса Христа), виконаних у XIX ст. французьким

архітектором Жаном-Батістом-Антуаном Лассю. Звернули на них увагу тому, що їхня якість дозволяє чітко і детально побачити відповідні сюжети – загалом краще, ніж на оригінальних вітражних зображеннях.

Розміщуючи і поєднуючи їх у правильній послідовності, ми зробили дві інфографічні «картинки». На одній з них представлено цілісне зображення з усіх 24 малюнків із відповідними євангельськими сюжетами (починаючи від Благовіщення і до зустрічі Христа в Єрусалимі) (рис. 4). На іншій 12 малюнків прибрано, і саме вона фігурує в якості вихідного завдання для учнів. Їм можна запропонувати «прочитати» цей вітраж і поставити на своє правильне місце кожен із відсутніх малюнків (рис. 5). Передбачається, що учням до цього вже пояснили, як «читався» цей та більшість інших середньовічних вітражів: зліва направо і знизу вгору.

На нашу думку, доцільно організувати виконання цього завдання у паперовому варіанті, завчасно роздрукувавши кілька листів з інфографікою та додавши до кожного з них набір із вирізаних дванадцяти розрізаних малюнків-квадратиків. Учням слід поставити на їхньому звороті правильні порядкові номери. Завдання можна дати кожному індивідуально або ж малим групам учнів. По завершенні виконання завдання вчитель демонструє цілісну «картинку» цього вітража. За наявності у класі мультимедійного проектора можна організувати виконання цього завдання і дещо інакше. Вважаємо, що виконувати його можуть і семикласники на уроці історії, і восьмикласники на уроці мистецтва. Ми свідомо зробили відбір більш відомих і легших для «прочитання» учнями євангельських сюжетів.

Всі інші представлені зразки інфографіки пов'язані з ренесансною культурою та стосуються італійського Відродження (рис. 6–10). На уроках всесвітньої історії у 7 кл. його вивчення завершується кінцем XV ст., хоча при цьому деякі автори, зокрема, О. В. Гісем і О. О. Мартинюк згадують всю періодизацію ренесансної культури – від Проторенесансу і до Пізнього Відродження [3, с. 101]. На уроках мистецтва у 8 кл. ренесансна художня культура розглядається вже більш повно.

Пропонована інфографіка (рис. 6; 8–10) може бути створена вчителем і, сподіваємось, що вона, по-перше, буде вносити певну системність у знання школярів, зокрема, про основні періоди ренесансної італійської культури та про деяких примітних представників цих періодів у різних видах мистецтва. По-друге, припускаємо, що побачене може слугувати для учнів певною мотивацією для вивчення всієї цієї теми. Представлені в інфографіці (рис. 6; 8–10) візуальні об'єкти (конкретні твори мистецтва) не підписані, і це зроблено свідомо. При цьому вказані їхні автори – живописці, скульптори, архітектори. Можливо це слугуватиме додатковим чинником для зацікавлених учнів в тому, щоб з'ясувати назви творів, а також дізнатися більше про ці та інші твори митців. В сукупності представлених матеріалів візуальний ряд є досить різноманітним, структурованим і насиченим. Це, на нашу думку, повинно сприяти приверненню уваги учнів до вивчення теми.

Одна інфографіка на ренесансну тему (рис. 7) створена нами в якості завдання для учнів. Йдеться про так зване «дешифрування» інфографічного плаката, ідею якого ми запозичили із публікації Ж. Клименко [див. 8, с. 5–6]. Розгадавши ребус, учні насамперед дізнаються назву інфоплаката – «Здобутки кватроченто», а вже потім за представленими візуальними об'єктами, які репрезентують ці здобутки, зможуть описати їх більш конкретно.

Отже, використання інфографіки може розглядатись як один із сучасних засобів при вивченні середньовічної та ренесансної культури у відповідних шкільних курсах і сприятиме формуванню в учнів культурної, громадянської і соціальної, інформаційно-цифрової компетентностей. Перспективи для подальших розвідок вбачаємо у розробці конкретних прикладів використання інформаційної графіки, які стосуються інших аспектів історико-культурної проблематики у навчальному процесі в закладах загальної середньої освіти.

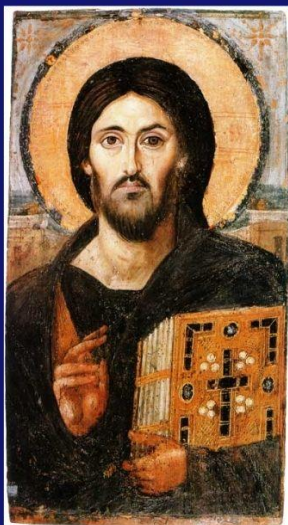
ОСОБЛИВОСТІ ВІЗАНТІЙСЬКОГО ІКОНОГРАФІЧНОГО КАНОНУ

Ікона (від грецьк. - зображення, образ) - живописне, рідше рельєфне зображення богів, святих, інших надприродних істот, яке служить предметом релігійного поклоніння і шанування. У християнстві священне сприйняття ікон утверджувалося тривалий час. Культ ікон був визнаний лише у 787 р. на VII Вселенському соборі. Протягом кількох століть визначилися і були закріплені ключові сюжети ікон, основні типи образів святих та правила їхнього зображення.

Іконографічний канон не слід розуміти як духовну цензуру. Він перш за все містить у собі певне церковне бачення божественного світу, типи і способи трактування художніх образів, композицій, символіку форм та кольорів. Згідно вимог візантійського канону іконописні ліки святих не можна було уподібнювати до натуралістичних людських зображень, в них не мало бути нічого матеріально-тілесного. Основні зусилля іконописця скеровані на вираження духовного змісту образів.

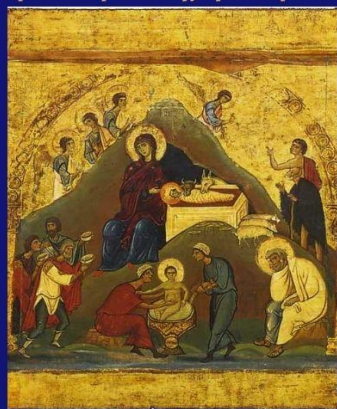
Лик, постава та жести іконних персонажів

Людське обличчя (лик) відігравало роль змістового та композиційного центру зображень. Саме воно насамперед сприймалося як образ божий у людині. При цьому особливу роль відігравали очі ("дзеркало душі"), що виражали найважливіше в образі іконного персонажу. Жести рук мали характер священнодійства. Предмет у руках святого є атрибутом його служіння чи прославлення.



Христос Пантократор. Візантійська ікона з монастиря св. Катерини на Синаї. VI ст.

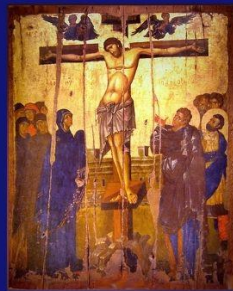
Найбільш важливі фігури (Христос, Богородиця) зображали, як правило, фронтально. Фігури навколо них розміщувалися найчастіше у три чверті, в певному русі, підкреслюючи центральні постаті. У профіль зображали переважно другорядні персонажі.



Різдво Христове. Фрагмент ікони з монастиря св. Катерини на Синаї. XII ст.

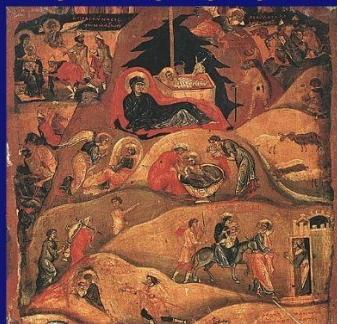
Пропорції, час і простір в іконописному зображенні

В іконах допускалася свідомо деформація пропорцій людського тіла для підкреслення пріоритету духовного над матеріальним. Фігури часто мали видовжені пропорції.



Розп'яття. Ікона з Візантійського та християнського музею в Афінах. XIV ст.

Час і простір в іконі розглядалися не з позицій повсякдення, а з точки зору вічності. Іноді в одній композиції могли об'єднуватися різночасові, різнопросторові події.



Різдво Христове. Фрагмент ікони з монастиря св. Катерини на Синаї. Кінець XI - початок XII ст.

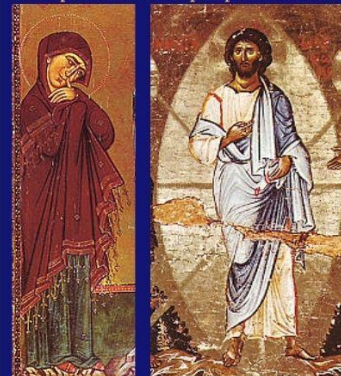
Простір у візантійському іконописі не є прямолінійним. Світ в іконі постає так ніби не ми дивимося на нього, а він оточує нас. Використовувалася зворотна перспектива - розгортання простору зсередини назовні. В міру віддалення від глядача предмети в іконі збільшувалися. Усі перспективні лінії сходилися не на площині ікони, а поза нею, перед іконою, в "очі" глядача.



Миколай Чудотворець із святими на полях. Фрагмент ікони з монастиря св. Катерини на Синаї. Кінець X - початок XI ст.

Символіка кольору і світла як знаки іконописної мови

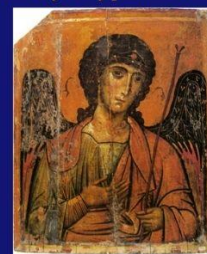
Кольори в іконах мали символічний зміст. Золотий колір означав Божу присутність, атрибут Небесного Царства. Він є у фоні ікон, у німбах святих та ін. Червоний та синій кольори є в одязі Христа: хітон червоного (вишневого) кольору і синій гіматій. Червоний символізує земну, людську природу, кров, життя, страждання, але одночасно це і царський (пурпурний) колір. Синій передає небесне, божественне начало. Разом ці кольори виражають таємницю Боговтілення. У Богоматері кольори одягу ті самі, але в іншому порядку: вбрання синього кольору і поверх нього червоний (вишневий) плат, мафорія. Білий - колір чистоти, світла, радості, Божої слави, якою оточений Христос в іконі Преображення та ін.



Фрагмент із зображенням Богоматері з візантійської ікони "Розп'яття" монастиря св. Катерини на Синаї. XIII ст.

Фрагмент із візантійської ікони "Преображення" цього ж монастиря. XII ст.

Колір в іконі пов'язаний зі світлом. Золото в символіці іконопису є знаком божественного світла і царственной слави. Божественне світло символізувалося і білим кольором, що означав сяйво вічного життя, небесної чистоти. Концентрацією світла в іконі виступав німб святого, поданий у формі кола як символу безсмертя. Білі штрихи на ликах святих та золоті штриховані лінії на ризах і на крилах ангелів символізували Боже світло, духовну радість і блаженство.



Архангел Михаїл. Ікона з монастиря св. Катерини на Синаї. XIII ст.

Рис. 1. Інфографіка «Особливості візантійського іконографічного канону».

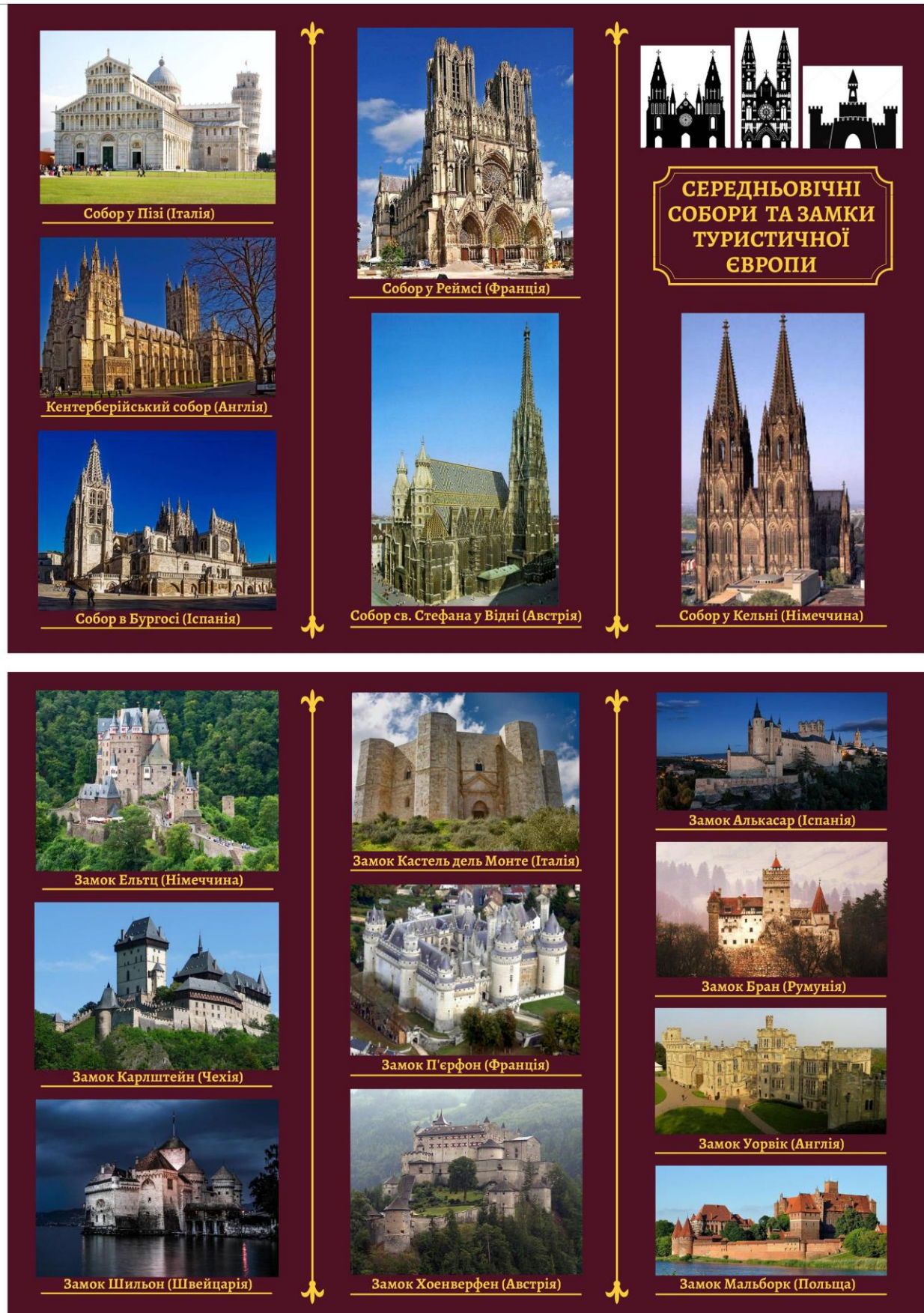
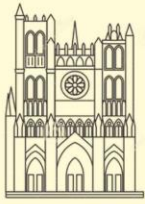
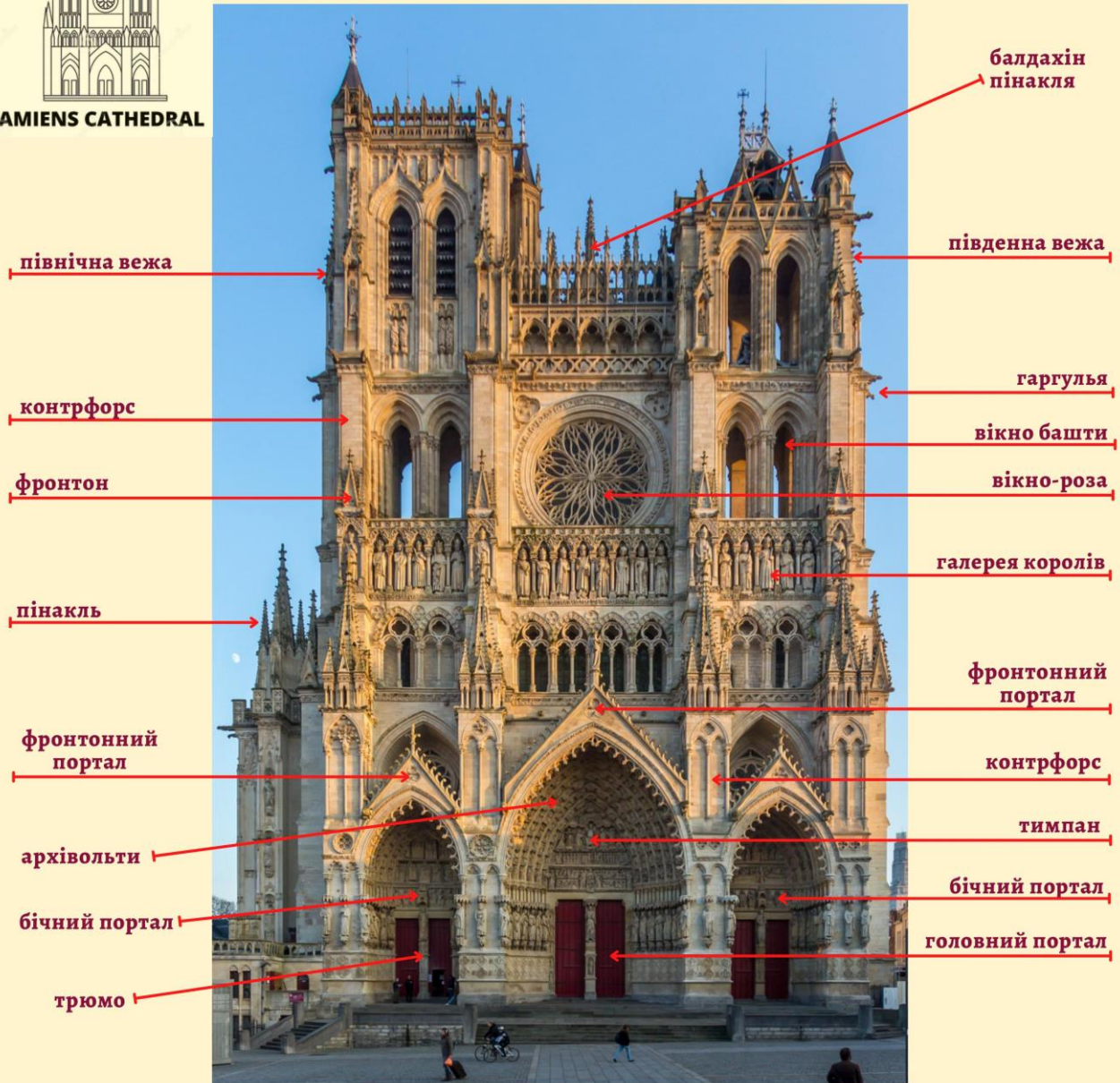


Рис. 2. Інформаційний буклет «Середньовічні собори та замки туристичної Європи».



AMIENS CATHEDRAL

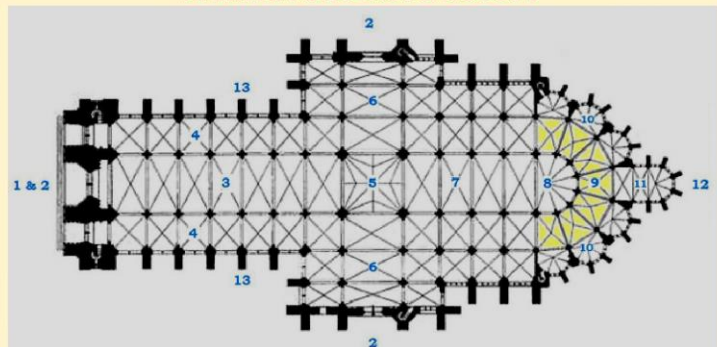
АРХІТЕКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ГОТИЧНОГО ХРАМУ на прикладі Ам'єнського собору (Франція)



3D МОДЕЛЬ АМ'ЄНСЬКОГО СОБОРУ



ПЛАН АМ'ЄНСЬКОГО СОБОРУ



1-2 фасад 3 неф 4 ряд 5 середхрестя 6 трансепт
7 хор 8 апсида 9 амбулаторій 10 промениста каплиця
11 дамська каплиця 12 східне завершення 13 контрфорс

Рис. 3. Інфографіка «Архітектурні елементи готичного храму».

Інфографіка на основі малюнків одного із вітражів Шартрського собору, присвяченого життю Ісуса Христа, виконаних у першій половині XIX ст. французьким архітектором Жаном-Батістом-Антуаном Лассю.



Інфографіка на основі малюнків одного із вітражів Шартрського собору, присвяченого життю Ісуса Христа, виконаних у першій половині XIX ст. французьким архітектором Жаном-Батістом-Антуаном Лассю.



Рис. 4. Інфографіка на основі малюнків одного із вітражів Шартрського собору, присвяченого життю Ісуса Христа, виконаних у першій половині XIX ст. французьким архітектором Жаном-Батістом-Антуаном Лассю.

Рис. 5. Одне із можливих завдань для учнів на основі цієї інфографіки.

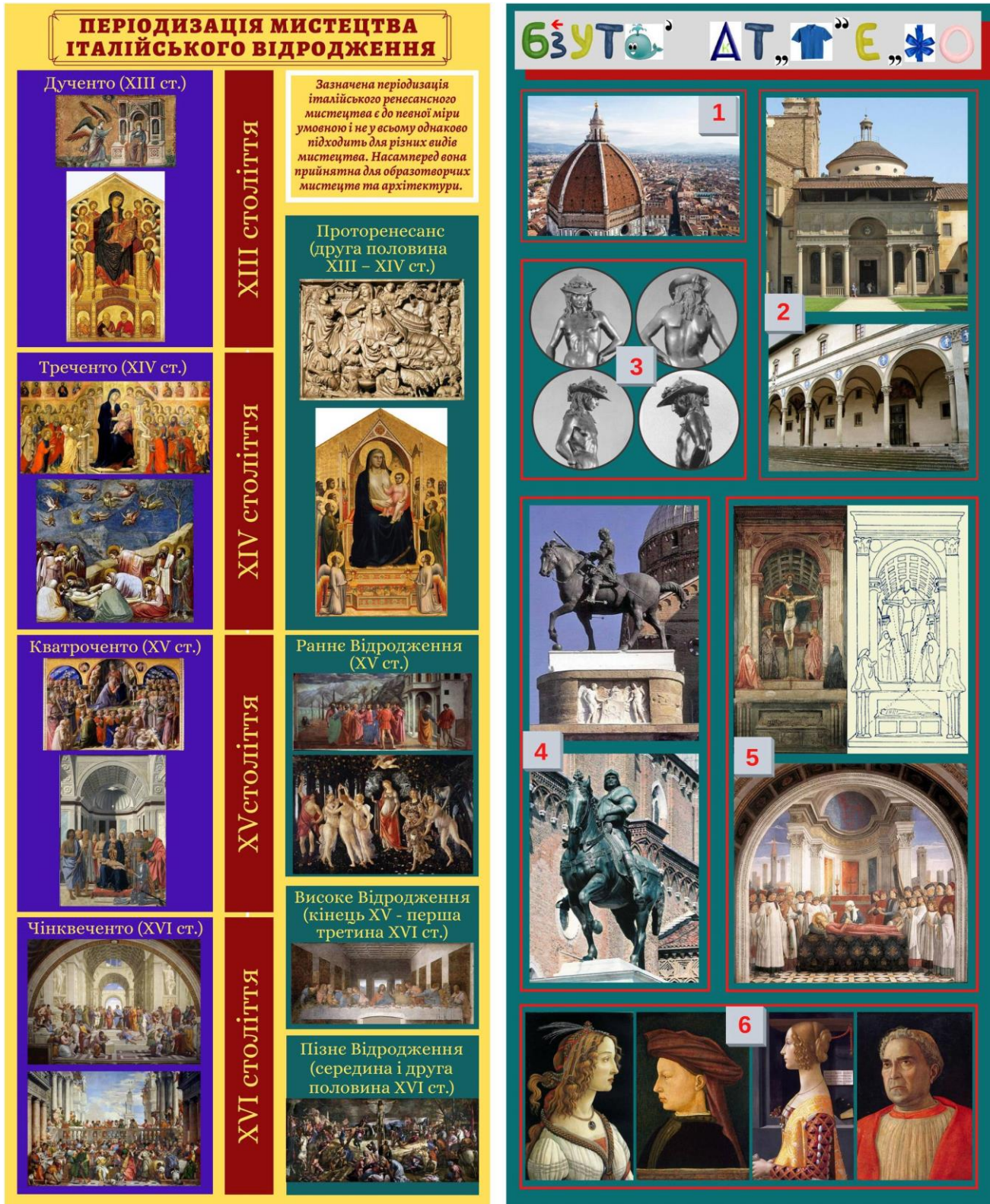
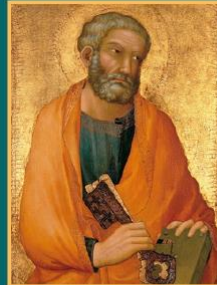
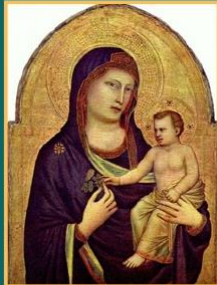


Рис. 6. Інфографіка «Періодизація мистецтва італійського Відродження».
 Рис. 7. Інфографічний плакат «Здобутки кватроченто» для «дешифрування».

МИСТЕЦТВО ІТАЛІЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ ЖИВОПИС

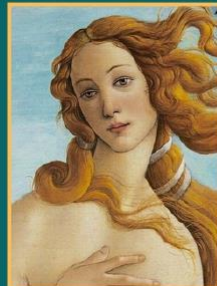
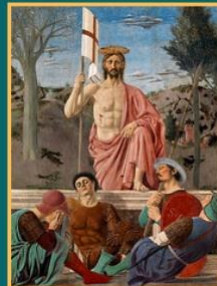
ПРОТОРЕНЕСАНС

Чімабуе, П'єтро Каваліні, Джотто ді Бондоне,
Сімоні Мартіні, Амброджо Лоренцетті та інші.



РАННЄ ВІДРОДЖЕННЯ

Мазаччо, Філіппо Ліппі, Джованні Белліні,
П'єро делла Франческа, Сандро Боттічеллі та інші.



ВИСОКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Леонардо да Вінчі, Рафаель Санти, Мікеланджело
Буонаротті, Джорджоне, Тіціан та інші.



ПІЗНЄ ВІДРОДЖЕННЯ

Парміджаніно, Паоло Веронезе, Якопо Тінторетто,
Якопо Бассано, Аньїоло Бронзіно та інші.



Рис. 8. Інфографіка «Мистецтво італійського Відродження. Живопис».

МИСТЕЦТВО ІТАЛІЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ СКУЛЬПТУРА

ПРОТОРЕНЕСАНС



Нікколо Пізано, Джованні Пізано,
Арнольфо ді Камбіо та інші.



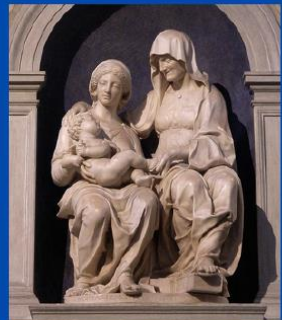
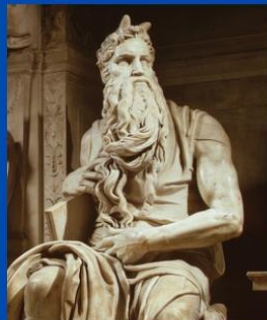
РАННЄ ВІДРОДЖЕННЯ

Лоренцо Гіберті, Донателло,
Лука делла Роббіа, Андреа
Веррокккйо та інші.



ВИСОКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Мікеланджело Буонаротті, Якопо Сансовіно та інші.



ПІЗНЄ ВІДРОДЖЕННЯ

Бенвенутто Челліні та інші.

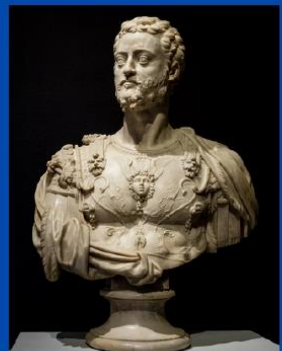


Рис. 9. Інфографіка «Мистецтво італійського Відродження. Скульптура».

МИСТЕЦТВО ІТАЛІЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ АРХІТЕКТУРА

РАННЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Філіппо Брунелескі, Мікелоццо ді Бартоломео,
Леон Батіста Альберті, Джуліано да Сангалло та інші.



ВИСОКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Донатто Браманте, Джуліо Романо та інші.



ПІЗНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Андреа Палладіо, Джакомо да Віньйола,
Якопо Сансовіно, Джакомо делла Порта та інші.

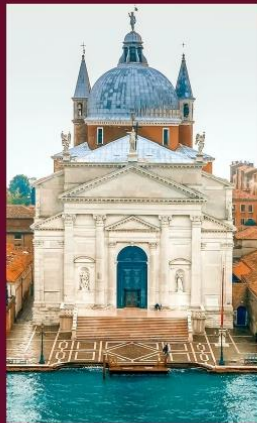


Рис. 10. Інфографіка «Мистецтво італійського Відродження. Архітектура».

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюханова Г. В. Використання інфографіки в мистецькій освіті. *Мистецтво та освіта*. 2016. № 4. С. 24–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2016_4_7
2. Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. для 8 кл. загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2016. 196 с.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 144 с.
4. Грінченко В. Г. Використання інфографіки при вивченні знакових постатей української культури у шкільних курсах «Історія України» та «Мистецтво». *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. Вип. 8. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. С. 188–192.
5. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посібник. Харків, 2018. 119 с.
6. Драновська С. В. Інфографіка як сучасний засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках історії. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. 2018, № 1 (6), С. 5–7. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/5427>
7. Євдокимова І. А. Інфографіка як ефективний засіб навчання. *Матеріали конференцій МЦНД*. Серпень 2020, с. 49–51. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/4228>
8. Клименко Ж. Дива візуалізації, або як зробити знання видимими, а уроки літератури – незабутніми. *Всесвітня література в школах України*. 2019, № 3. С. 2–12. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27116>
9. Кондратова Л. Г. Мистецтво: підруч. для 8 кл. загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. 290 с.
10. Масол Л. М. Мистецтво: підруч. для 8 кл. загальноосвітніх навчальних закладів. Харків: ФОЛІО, 2016. 240 с.
11. Ободовська В. Інфографіка на уроках історії як засіб візуалізації образів. *Рідна школа*. 2016. № 8–9. С. 67–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2016_8-9_17
12. Подаляк Н. Г., Лукач І. В., Ладиченко Т. В. Всесвітня історія: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2020. 176 с.
13. Пометун О. І., Малієнко Ю. Б. Всесвітня історія: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. 176 с.
14. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Всесвітня історія: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2020. 176 с.
15. Щупак І. Я., Бурлака О. В., Піскарьова І. В. Всесвітня історія: підруч. для 7 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020. 176 с.

УДК: 37: 005. 591. 6

Гринь Олена,
к. і. н., доцент кафедри історії України,
археології та краєзнавства
Коваленко Ольга,
к. і. н., доцент кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин
Павленко Людмила,
к. і. н., доцент кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин
Стрілюк Олена,
к. і. н., доцент кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Чернігів, Україна

ГРА-КВЕСТ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ У ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН (З ДОСВІДУ НУЧК ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА)

Постановка проблеми. У ХХІ столітті людство, як ніколи раніше, знаходиться у інформаційному вирії. Нова інформація надходить звідусіль. Поруч з традиційними та вже добре знайомими медіа з'являються нові, пов'язані з розвитком Інтернету та, особливо, соціальних мереж. Проте, крім переваг, ця ситуація містить і